Anale Ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova
Scientific Annals of the Academy "Stefan cel Mare" of MIA of the Republic of Moldova

CZU 347.23 DOI 10.5281/zenodo.14842831

EXPROPRIEREA ÎN CONTEXTUL ASIGURĂRII ORDINII ȘI SECURITĂȚII PUBLICE

Vitalie IONAȘCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar

Articolul analizează justificarea exproprierii în contextul protecției ordinii și securității publice, subliniind că aceasta reprezintă o măsură drastică, dar necesară, atunci când interesele colective ale societății prevalează asupra drepturilor individuale, cum ar fi dreptul la proprietate. Exproprierea pentru utilitate publică este legitimă în situații excepționale, cum ar fi amenințările la adresa securității naționale sau tulburările grave ale ordinii publice, și trebuie să respecte principiul proporționalității. Acest principiu impune ca măsurile restrictive să fie adecvate, necesare și proporționale cu scopul urmărit, iar intervențiile statului să fie strict limitate la protejarea ordinii și securității publice. În plus, articolul subliniază importanța garanțiilor juridice pentru a preveni abuzurile și a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. În concluzie, expropierea este considerată un instrument crucial pentru menținerea stabilității sociale, dar trebuie realizată cu precauție și în conformitate cu legislația, pentru a echilibra protecția interesului public și respectarea drepturilor individuale.

Cuvinte-cheie: expropriere, protecție, ordine, securitate, național.

EXPROPRIATION IN THE CONTEXT OF ENSURING PUBLIC ORDER AND SECURITY

Vitalie IONAȘCU,
PhD, Associate Professor

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate Professor

The article examines the justification for expropriation in the context of protecting public order and security, emphasizing that it represents a drastic but necessary measure when the collective interests of society prevail over individual rights, such as property rights. Expropriation for public utility is legitimate in exceptional situations, such as threats to national security or serious public order disturbances, and must adhere to the principle of proportionality. This principle requires that restrictive measures be appropriate, necessary, and proportional to the intended purpose, with state interventions strictly limited to safeguarding public order and security. Moreover, the article highlights the importance of legal safeguards to prevent abuses and ensure the protection of fundamental citizens' rights, as established by the European Court of Human Rights' jurisprudence. In conclusion, expropriation is considered a crucial instrument for maintaining social stability but must be carried out cautiously and in compliance with the law to balance the protection of public interest and the respect for individual rights.

Keywords: expropriation, protection, order, security, national.

1. INTRODUCERE

Protecţia ordinii şi securităţii publice reprezintă un interes primordial al statului, justificând, în anumite circumstanţe, limitarea unor drepturi şi libertăţi fundamentale ale cetăţenilor. Printre aceste drepturi se numără şi dreptul la proprietate, care poate fi limitat prin expropriere atunci când interesele colective ale societăţii prevalează asupra intereselor individuale [7, p.45]. Exproprierea pentru o cauză de utilitate publică, inclusiv pentru menţinerea ordinii şi securităţii publice, este o măsură drastică, dar necesară în anumite situaţii excepţionale care ameninţă stabilitatea

1. INTRODUCTION

The protection of public order and security is a paramount interest of the state, which, under certain circumstances, justifies limiting fundamental citizens' rights and freedoms. Among these rights is the right to property, which may be restricted through expropriation when the collective interests of society outweigh individual interests [7, p. 45]. Expropriation for a public utility cause, including maintaining public order and security, is a drastic yet necessary measure in exceptional situations threatening social stability or citizens'

socială sau siguranța cetățenilor [20, p. 102].

Din perspectivă ştiinţifică, astfel de limitări ale drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor sunt analizate prin prisma principiului proporţionalităţii. Acest principiu cere ca orice măsură restrictivă să fie adecvată, necesară şi proporţională cu scopul urmărit. În contextul exproprierii, intervenţiile statului trebuie să fie precise, având drept scop direct protejarea ordinii şi securităţii publice, şi să nu depăşească ceea ce este strict necesar pentru atingerea acestui scop [15, p.6].

Justificarea exproprierii se bazează pe premisa că, în anumite situaţii, cum ar fi ameninţările la adresa securităţii naţionale sau tulburările grave ale ordinii publice, protejarea interesului general devine prioritară [23, p. 89]. În astfel de circumstanţe, statul este obligat să intervină pentru a restabili echilibrul şi a preveni daune ireparabile, chiar dacă acest lucru implică restricţionarea temporară a dreptului de proprietate.

Această intervenţie trebuie să fie întotdeauna însoţită de garanţii juridice care să prevină abuzurile şi să asigure respectarea principiilor fundamentale ale statului de drept. În jurisprudenţa internaţională, inclusiv în deciziile Curţii Europene a Drepturilor Omului, se recunoaşte faptul că limitările impuse trebuie să fie în strictă conformitate cu legea, să urmărească un scop legitim şi să fie necesare într-o societate democratică [23, p. 112].

2. METODE ŞI MATERIALE APLICATE.

În cadrul cercetării au fost utilizate metode juridice şi analitice pentru a examina fenomenul exproprierii în contextul apărării naţionale, ordinii şi securităţii publice. Analiza normativă a constituit baza demersului, vizând legislaţia Republicii Moldova şi a României, precum şi documentele internaţionale relevante, precum Convenţia Europeană a Drepturilor Omului.

Metoda comparativă a fost aplicată pentru a evidenţia similaritatea şi diferenţele dintre reglementările celor două state, completată de analiza jurisprudenţei naţionale şi europene, pentru a identifica modul în care principiile exproprierii sunt implementate în practică. De asemenea, au fost incluse studii de caz pentru a ilustra aplicarea practică a măsurilor de expropriere.

Materialele utilizate au inclus acte normative (Constituţiile celor două state şi alte legi), literatura de specialitate şi rapoarte ale

safety [20, p. 102].

From a scientific perspective, such limitations on citizens' rights and freedoms are analyzed through the principle of proportionality. This principle mandates that any restrictive measure must be appropriate, necessary, and proportionate to the pursued goal. In the context of expropriation, state interventions must be precise, aimed directly at protecting public order and security, and must not exceed what is strictly necessary to achieve this purpose [15, p. 6].

The justification for expropriation lies in the premise that, in certain situations, such as threats to national security or severe public order disturbances, safeguarding the general interest becomes a priority [23, p. 89]. In such circumstances, the state is obligated to intervene to restore balance and prevent irreparable damage, even if this involves temporarily restricting property rights.

This intervention must always be accompanied by legal safeguards to prevent abuse and ensure compliance with the fundamental principles of the rule of law. In international jurisprudence, including the decisions of the European Court of Human Rights, it is recognized that imposed limitations must strictly comply with the law, pursue a legitimate aim, and be necessary in a democratic society [23, p. 112].

2. METHODS AND MATERIALS.

The research employed legal and analytical methods to examine the phenomenon of expropriation in the context of national defense, public order, and security. Normative analysis formed the foundation of the study, focusing on the legislation of Moldova and Romania, as well as relevant international documents such as the European Convention on Human Rights.

The comparative method was used to highlight similarities and differences between the regulations of the two states. This was complemented by an analysis of national and European jurisprudence to understand how the principles of expropriation are implemented in practice. Case studies were also included to illustrate the practical application of expropri-

autorităţilor naţionale şi internaţionale. Analiza a fost susţinută de statistici oficiale şi tehnici de evaluare comparativă, pentru a formula concluzii clare şi propuneri legislative pertinente.

3. REZULTATE ŞI DISCUŢII

Exproprierea este una dintre cele mai concrete forme de limitare a dreptului de proprietate, prevăzută de lege atunci când este necesară pentru realizarea unui interes public major. Conform prevederilor Constituţiei Republicii Moldova [1, art. 46] şi ale Codului Civil al Republicii Moldova [3, art. 501], dreptul de proprietate este garantat şi inviolabil, dar poate fi restricţionat pentru o cauză de utilitate publică, cu condiţia unei despăgubiri drepte şi prealabile [26, p.123].

Prevederi legale similare identificăm şi în legislaţia românească, care garantează dreptul de proprietate şi justifică exproprierea doar pentru o utilitate publică în strictă conformitate cu legea. Prin urmare, Constituţia României prevede că „Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate, iar conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege"[2, art. 44, alin. (1)] şi „Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire" [2, art. 44, alin. (3)].

În acest context, într-o accepţiune generală, exproprierea presupune transferul de bunuri şi drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, în scopul realizării de lucrări pentru utilitate publică. O noţiune mai detaliată este identificată în legislaţia moldovenească, conform căreia „prin expropriere se înţelege transferul de bunuri şi de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparţin unei unităţi administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes naţional sau de interes local, în condiţiile prevăzute de lege, după o dreaptă şi prealabilă despăgubire" [4, art. 1].

În legislaţia românească [6] nu identificăm o definiţie concretă a exproprierii, dar aceasta poate fi dedusă din prevederile legale, cum ar fi: „În vederea realizării unor lucrări care servesc unor utilităţi publice şi ţinând seama de caracation measures.

The materials utilized comprised normative acts (the constitutions of the two states and other laws), specialized literature, and reports from national and international authorities. The analysis was supported by official statistics and comparative evaluation techniques to formulate clear conclusions and pertinent legislative proposals.

3. RESULTS AND DISCUSSION

Expropriation is one of the most concrete forms of property rights limitation, legally provided when necessary to achieve a significant public interest. According to the Constitution of the Republic of Moldova [1, art. 46] and the Civil Code of the Republic of Moldova [3, art. 501], the right to property is guaranteed and inviolable but may be restricted for a public utility cause, provided that fair and prior compensation is ensured [26, p.123].

Similar provisions exist in Romanian legislation, which guarantees the right to property and justifies expropriation solely for public utility and in strict compliance with the law. The Romanian Constitution states that "The right to property and claims on the state are guaranteed, and the content and limits of these rights are established by law" [2, art. 44, para. (1)] and "No one can be expropriated except for a public utility cause, established by law, with fair and prior compensation" [2, art. 44, para. (3)].

In general terms, expropriation involves the transfer of assets and patrimonial rights from private ownership to public ownership to carry out public utility works. Moldovan legislation offers a more detailed definition, stating that "Expropriation means the transfer of assets and patrimonial rights from private ownership to public ownership, the transfer to the state of public property belonging to an administrative-territorial unit, or, as appropriate, the transfer to the state or an administrative-territorial unit of patrimonial rights for carrying out public utility works of national or local interest, under the conditions provided by law, with fair and prior compensation" [4, art. 1].

terul de excepție conferit de Constituția României și de Codul civil cedării prin expropriere a dreptului de proprietate privată, drept a cărui protecție se realizează, de altfel, prin garantarea și ocrotirea sa de către lege, în mod egal, indiferent de titular, se adoptă prezenta lege, care cuprinde dispoziții de natura să asigure atât cadrul legal adecvat procedurilor de expropriere și stabilire a despăgubirilor, cât și apărarea dreptului de proprietate privată".

În lumina prevederilor enunțate supra și în contextul obiectului de studiu al prezentei cercetări, apare întrebarea dacă apărarea țării, ordinea publică și securitatea națională poate fi considerată drept utilitate publică în contextul exproprierii.

În această ordine de idei, considerăm că apărarea țării, ordinea publică și securitatea națională sunt indubitabil cauze de utilitate publică ce pot justifica exproprierea.

Atât legislația românească [6, art. 6], cât și cea moldovenească [4, art. 5, alin. (1), lit. o)] recunoaște apărarea țării, ordinea publică și securitatea națională drept elemente de utilitate publică. Aceste concepte juridice se referă la interesul sau necesitatea colectivă a unei comunități de a proteja stabilitatea și siguranța socială. În contextul exproprierii, utilitatea publică este temeiul care legitimează transferul forțat al dreptului de proprietate de la un particular către stat sau o autoritate publică [20, p. 98].

Proiectele de infrastructură, construcțiile de securitate națională, cum ar fi bazele militare sau posturile de poliție, și lucrările de apărare, cum ar fi digurile sau barajele, sunt exemple de inițiative care contribuie direct la menținerea și protejarea ordinii și securității publice. Aceste infrastructuri sunt considerate critice, deoarece asigură funcționarea continuă a unor servicii esențiale pentru societate, cum ar fi apărarea națională, securitatea publică, furnizarea de energie, comunicațiile și transporturile etc.

Infrastructurile critice joacă un rol vital în menținerea stabilității și securității unui stat. În condițiile actuale, caracterizate de amenințări diverse, precum terorismul, dezastrele naturale sau atacurile cibernetice, protejarea acestor infrastructuri devine o prioritate națională [7, p. 156]. În acest context, exproprierea poate deveni un instrument necesar pentru a asigura că statul are controlul deplin asupra terenurilor și resurselor esențiale pentru construirea, întreținerea

Romanian legislation [6] does not explicitly define expropriation; instead, it can be inferred from legal provisions, such as "For the realization of works serving public utilities and considering the exceptional nature conferred by the Romanian Constitution and the Civil Code on the expropriation of private property rights—whose protection is equally ensured and guaranteed by law, regardless of the holder—the present law adopts provisions ensuring both the adequate legal framework for expropriation procedures and compensation determination, and the protection of private property rights."

In the context of this study, the question arises whether national defense, public order, and national security can be considered public utility causes for expropriation. We conclude that these elements are unquestionably public utility causes justifying expropriation.

Both Romanian legislation [6, art. 6] and Moldovan legislation [4, art. 5, para. (1), lit. o)] recognize national defense, public order, and national security as elements of public utility. These legal concepts reflect the collective interest or necessity of a community to protect social stability and safety. In expropriation cases, public utility serves as the basis for legitimizing the forced transfer of property rights from an individual to the state or a public authority [20, p. 98].

Infrastructure projects, national security constructions (such as military bases or police stations), and defense works (such as dikes or dams) are examples of initiatives that directly contribute to maintaining and protecting public order and security. These infrastructures are deemed critical because they ensure the continuous operation of essential services for society, such as national defense, public security, energy supply, communications, and transportation.

Critical infrastructures are vital for maintaining a state's stability and security. In today's environment, characterized by diverse threats such as terrorism, natural disasters, and cyberattacks, protecting these infrastructures has become a national priority [7, p. 156].

şi protejarea infrastructurilor critice.

În situaţii de urgenţă sau criză, cum ar fi catastrofele naturale sau ameninţările la adresa securităţii naţionale, exproprierea poate deveni o necesitate pentru protejarea comunităţii. De exemplu, în cazul unei ameninţări teroriste asupra unei infrastructuri critice, cum ar fi o centrală electrică, statul poate decide exproprierea terenurilor adiacente pentru a consolida securitatea şi a preveni un posibil atac. Similar, în cazul unor dezastre naturale, cum ar fi inundaţiile, statul poate expropria rapid terenurile necesare pentru construirea de baraje sau alte lucrări de apărare [15, p. 178].

În aceste cazuri, interesul general de a asigura ordinea şi securitatea publică prevalează asupra drepturilor individuale de proprietate. Exproprierea devine astfel un mecanism esenţial pentru a garanta funcţionarea infrastructurilor critice şi, implicit, protecţia întregii societăţi [11, p. 245].

Necesitatea de a echilibra protecţia drepturilor individuale cu imperativul de a proteja comunitatea şi statul în ansamblu constituie esenţa corelaţiei dintre aceste concepte. Pe de o parte, statul are obligaţia de a respecta drepturile de proprietate ale cetăţenilor, dar, pe de altă parte, trebuie să asigure protecţia colectivă a societăţii. Într-o societate democratică, acest echilibru este gestionat prin respectarea strictă a principiului proporţionalităţii şi a garanţiilor legale care însoţesc procesul de expropriere [25, p. 382].

Prin urmare, exproprierea pentru protejarea infrastructurilor critice nu este doar un drept al statului, ci şi o responsabilitate în contextul protejării ordinii şi securităţii publice. Aceasta subliniază importanţa menţinerii unui cadru juridic robust, care să reglementeze procesul de expropriere, asigurând că este utilizat doar în situaţii de reală necesitate şi că drepturile fundamentale ale cetăţenilor sunt respectate în măsura posibilului. Astfel, se asigură un echilibru delicat între nevoia de securitate naţională şi protecţia drepturilor individuale într-o societate democratică [9, p. 97].

Exemplu care reflectă modul în care exproprierea este utilizată pentru a asigura securitatea infrastructurilor critice esenţiale pentru siguranţa naţională şi cea regională ar putea fi cazul din 2019 de expropriere pentru extinderea aeroportului Heathrow din Londra, Marea Britanie. Guvernul britanic a iniţiat

In this context, expropriation can serve as a necessary tool to ensure that the state has full control over the land and resources essential for constructing, maintaining, and safeguarding critical infrastructures.

In emergencies or crises, such as natural disasters or threats to national security, expropriation may become indispensable for community protection. For instance, in the case of a terrorist threat targeting critical infrastructure, such as a power plant, the state may expropriate adjacent land to strengthen security and prevent potential attacks. Similarly, during natural disasters like floods, the state may quickly expropriate land needed for building dams or other protective structures [15, p. 178].

In these cases, the general interest in ensuring public order and security outweighs individual property rights. Expropriation thus becomes an essential mechanism for guaranteeing the functionality of critical infrastructures and, consequently, the protection of society as a whole [11, p. 245].

Balancing individual rights protection with the imperative to safeguard the community and state is central to this concept. While the state is obligated to respect property rights, it must also ensure the collective protection of society. In a democratic society, this balance is achieved by strictly adhering to the principle of proportionality and legal safeguards throughout the expropriation process [25, p. 382].

Thus, expropriation for protecting critical infrastructures is not merely a right of the state but also a responsibility to maintain public order and security. It underscores the importance of having a robust legal framework to regulate expropriation, ensuring it is employed only in cases of genuine necessity and that citizens' fundamental rights are respected to the greatest extent possible. This approach secures a delicate balance between the need for national security and the protection of individual rights in a democratic society [9, p. 97].

A practical example illustrating how expropriation ensures the security of critical infrastructure is the 2019 case of Heathrow Airport expansion in London, United Kingdom.

exproprierea unor proprietăţi private în jurul aeroportului Heathrow pentru a extinde infrastructura aeroportuară, considerată esenţială pentru securitatea naţională şi transportul aerian. Extinderea a inclus construirea unei noi piste şi a unor facilităţi suplimentare, care au fost necesare pentru a gestiona traficul aerian în creştere şi pentru a întări securitatea la una dintre cele mai aglomerate porţi de intrare în Regatul Unit [17, p. 108].

În acelaşi context, în 2018, guvernul grec a expropriat terenuri în regiunea nordică a Greciei pentru a permite construcţia gazoductului Trans-Adriatic (TAP). Acest gazoduct este considerat o infrastructură critică pentru securitatea energetică a Europei, deoarece permite diversificarea surselor de gaz natural, reducând dependenţa de furnizorii tradiţionali. Exproprierea a fost necesară pentru a asigura traseul gazoductului prin teritoriul grec, garantând astfel continuitatea şi securitatea aprovizionării energetice [8, p. 134].

Apărarea naţională este recunoscută pe plan internaţional ca o cauză legitimă de utilitate publică, justificând măsuri excepţionale din partea statului, inclusiv exproprierea proprietăţilor private. În contextul modern, exproprierea pentru apărare naţională este un instrument legal, care permite statului să asigure securitatea naţională şi să răspundă eficient ameninţărilor externe. Acest tip de expropriere este reglementat prin legislaţii speciale, care impun respectarea dreptului la o justă despăgubire a proprietarilor, dar şi prin convenţii internaţionale care protejează drepturile fundamentale ale cetăţenilor.

Exproprierea pentru apărarea naţională poate include preluarea de terenuri pentru construirea de baze militare, infrastructuri de apărare, sau pentru realizarea altor proiecte strategice esenţiale pentru securitatea statului. De exemplu, în timpul Războiului Rece, guvernele au expropriat terenuri pentru amplasarea instalaţiilor de rachete şi a altor facilităţi militare critice. În astfel de cazuri, necesitatea de a proteja interesele naţionale prevalează asupra drepturilor individuale de proprietate, fiind considerată o prioritate absolută pentru asigurarea integrităţii teritoriale şi a suveranităţii statului.

Legislaţia specifică de expropriere în interes de apărare naţională stabileşte atât procedurile de expropriere, cât şi criteriile de eva-

The British government expropriated private properties around Heathrow to expand airport infrastructure, deemed essential for national security and air transport. The expansion included building a new runway and additional facilities to manage growing air traffic and enhance security at one of the busiest entry points to the UK [17, p. 108].

In 2018, the Greek government expropriated land in northern Greece to facilitate the construction of the Trans-Adriatic Pipeline (TAP). This pipeline is considered critical infrastructure for Europe's energy security as it enables diversification of natural gas sources, reducing reliance on traditional suppliers. Expropriation was necessary to secure the pipeline route through Greek territory, ensuring the continuity and security of energy supply [8, p. 134].

National defense is internationally recognized as a legitimate public utility cause, justifying exceptional state measures, including the expropriation of private properties. In the modern context, expropriation for national defense serves as a legal tool allowing the state to ensure national security and respond effectively to external threats. This type of expropriation is regulated by specific legislation that mandates fair compensation for property owners and adheres to international conventions protecting fundamental citizen rights.

Expropriation for national defense can involve the acquisition of land for constructing military bases, defense infrastructure, or other strategic projects essential to state security. For instance, during the Cold War, governments expropriated land to deploy missile installations and other critical military facilities. In such cases, the necessity to protect national interests outweighs individual property rights, representing an absolute priority for maintaining territorial integrity and sovereignty.

Specific legislation on expropriation for national defense establishes both the procedures for expropriation and the criteria for compensation evaluation. In German legislation, for example, the expropriation related to the expansion of the NATO base at Rammstein

luare a despăgubirilor. De exemplu, în legislația germană, exproprierea pentru extinderea bazei NATO de la Rammstein a fost justificată prin imperativul apărării colective, conform principiilor NATO [18].

Începând cu anul 2003, guvernul german a expropriat terenuri în jurul bazei aeriene Rammstein pentru a permite extinderea infrastructurii militare necesare sprijinirii operaţiunilor NATO şi ale armatei americane. Aceasta a inclus construirea de noi facilităţi pentru personal, depozite de muniţie şi alte structuri esenţiale pentru operaţiunile militare moderne.

Exproprierea a fost justificată prin necesitatea consolidării capacităţilor de apărare ale NATO în contextul tensiunilor crescânde la nivel global şi al necesităţii de a sprijini operaţiunile militare internaţionale.

Proprietarii afectaţi au primit compensaţii financiare, iar procesele juridice ulterioare au subliniat echilibrul necesar între interesul naţional şi protecţia drepturilor de proprietate [21, p.150].

În România, exproprierea în interes de apărare naţională este reglementată de Legea nr. 255/2010 [5], care prevede că „interesul de apărare naţională" constituie un motiv legitim de expropriere, în condiţiile în care se asigură o despăgubire justă şi prealabilă proprietarilor [13, p.88]. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că statul are dreptul să dispună exproprierea pentru apărare naţională, dar acest drept trebuie exercitat cu respectarea principiilor proporţionalităţii şi a drepturilor fundamentale [16, p.63].

Astfel, apărarea naţională ca motiv de expropriere este un concept bine fundamentat în dreptul internaţional şi naţional, având la bază nevoia imperativă de a proteja interesele supreme ale statului. Cu toate acestea, aplicarea acestui concept trebuie realizată cu grijă, asigurând respectarea drepturilor individuale şi oferirea unor despăgubiri corecte, conform principiilor de drept şi convenţiilor internaţionale.

Noţiunea de „ordine şi securitate publică" este un concept juridic şi social esenţial care se referă la menţinerea stabilităţii, siguranţei şi liniştii într-o comunitate. Acest concept este fundamental pentru funcţionarea eficientă a statului de drept şi pentru protejarea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor. De-a lungul timpului, ordinea şi securitatea publică au fost

was justified by the imperative of collective defense under NATO principles [18].

Starting in 2003, the German government expropriated land surrounding the Rammstein Air Base to allow the expansion of military infrastructure needed to support NATO and U.S. military operations. This included constructing new facilities for personnel, ammunition depots, and other essential structures for modern military operations. The expropriation was justified by the need to strengthen NATO's defense capabilities amid rising global tensions and the necessity to support international military operations.

Affected property owners received financial compensation, and subsequent legal proceedings highlighted the necessary balance between national interests and the protection of property rights [21, p. 150]. These examples illustrate how expropriation for energy security and national defense is critical in addressing modern challenges while emphasizing the need for fair and lawful procedures.

In Romania, expropriation for national defense is regulated by Law No. 255/2010 [5], which stipulates that "national defense interest" constitutes a legitimate reason for expropriation, provided that fair and prior compensation is ensured for property owners [13, p. 88]. Additionally, the European Court of Human Rights has affirmed that states have the right to order expropriation for national defense, but this right must be exercised in compliance with the principles of proportionality and fundamental rights [16, p. 63].

National defense as a reason for expropriation is a well-established concept in both international and national law, grounded in the imperative need to protect the state's supreme interests. However, its application must be handled carefully, ensuring the respect of individual rights and the provision of fair compensation, in line with legal principles and international conventions.

The notion of "public order and security" is a fundamental legal and social concept that refers to maintaining stability, safety, and peace within a community. It is essential for

considerate piloni esenţiali ai statului, în virtutea cărora autorităţile sunt împuternicite să adopte măsuri de protecţie şi prevenţie menite să asigure bunul mers al societăţii [12, p.207].

Ordinea publică se referă la ansamblul de norme, reguli şi principii care asigură funcţionarea normală a societăţii, prevenind tulburările sociale, violenţele şi comportamentele antisociale. Aceasta include respectarea legii, a normelor de convieţuire socială şi a moralităţii publice, esenţiale pentru menţinerea unui climat de pace şi coexistenţă paşnică. Prin intermediul ordinii publice se creează un cadru stabil, în care indivizii pot trăi şi interacţiona, fără a fi expuşi riscurilor de dezordine sau conflict social [12, p.134; 14, p. 285].

Un exemplu evocator de expropriere în scop de asigurare a ordinii publice ar fi situația din anul 2020, când guvernul francez a expropriat terenuri în departamentul Seine-Saint-Denis, situat în regiunea Île-de-France, pentru a construi un nou centru de detenție. Această expropriere a fost justificată prin necesitatea de a asigura ordinea publică şi de a ameliora condiţiile de detenţie, având în vedere suprapopularea închisorilor din regiune. Proiectul a fost parte dintr-o inițiativă mai amplă a Ministerului Justiției din Franța de a construi noi facilităţi de detenţie în zone unde ratele criminalităţii sunt ridicate, pentru a asigura o mai bună gestionare a ordinii publice şi pentru a preveni revoltele din închisori [18, p.45].

În acelaşi context, poate fi oferit drept exemplu şi cazul de expropriere pentru asigurarea ordinii publice din România, realizată în 2019, pentru construirea centurii ocolitoare a Bucureştiului (Pasajul Domneşti). Această infrastructură a fost considerată esenţială pentru decongestionarea traficului şi, implicit, pentru îmbunătăţirea ordinii publice şi a siguranţei rutiere în capitală şi în împrejurimea acesteia. Proiectul a necesitat exproprierea mai multor proprietăţi private, iar procedurile au fost reglementate conform legii [22, p. 89].

Securitatea publică, pe de altă parte, reprezintă starea de siguranţă şi protecţie a persoanelor şi bunurilor lor împotriva ameninţărilor şi pericolelor, cum ar fi infracţiunile, dezastrele naturale sau actele de terorism. Securitatea publică presupune adoptarea de măsuri pro-active şi reactive pentru a preveni şi combate riscurile care pot afecta

the effective functioning of the rule of law and the protection of citizens' rights and freedoms. Over time, public order and security have been considered essential pillars of the state, empowering authorities to adopt protective and preventive measures to ensure societal well-being [12, p. 207].

Public order encompasses a set of norms, rules, and principles that guarantee the smooth functioning of society by preventing social unrest, violence, and antisocial behaviors. It includes respecting the law, social coexistence norms, and public morality, all of which are critical for maintaining a climate of peace and harmonious coexistence. Public order creates a stable environment where individuals can live and interact without the risk of disorder or social conflict [12, p. 134; 14, p. 285].

A compelling example of expropriation to ensure public order occurred in **2020** when the French government expropriated land in the Seine-Saint-Denis department, located in the Île-de-France region, to construct a new detention center. This expropriation was justified by the need to ensure public order and improve detention conditions, considering the overcrowding in the region's prisons. The project was part of a broader initiative by the French Ministry of Justice to build new detention facilities in areas with high crime rates, aiming to better manage public order and prevent prison riots [18, p. 45].

Similarly, in Romania, a case of expropriation for public order occurred in 2019, involving the construction of the Bucharest ring road (Domneşti Passage). This infrastructure project was deemed essential for decongesting traffic and, implicitly, improving public order and road safety in the capital and surrounding areas. The project required the expropriation of several private properties, with procedures regulated in accordance with the law [22, p. 89].

Public security represents the state of safety and protection of individuals and their property against threats and dangers such as crimes, natural disasters, or acts of terrorism. It involves adopting proactive and reactive meas-

integritatea fizică şi morală a cetăţenilor şi a comunităţilor [11, p. 307]. Aceste măsuri pot include activitatea forţelor de ordine, aplicarea legilor şi reglementărilor, dar şi dezvoltarea infrastructurilor critice necesare pentru a face faţă situaţiilor de urgenţă [24, p. 192].

În contextul juridic, securitatea publică poate justifica anumite restricţii temporare ale unor drepturi şi libertăţi, inclusiv exproprierea, pentru a proteja comunitatea în faţa unor pericole iminente [24, p. 207]. Exproprierea este un act excepţional, dar care poate deveni necesar atunci când este esenţial pentru protejarea intereselor colective vitale [12, p. 245]. De exemplu, în faţa unei ameninţări teroriste asupra unei infrastructuri critice sau în cazul unui dezastru natural iminent, statul poate decide exproprierea rapidă a unor terenuri sau proprietăţi pentru a construi bariere de protecţie, adăposturi sau alte facilităţi necesare.

Un alt exemplu relevant este exproprierea pentru construirea sau extinderea infrastructurilor de securitate, cum ar fi baze militare, posturi de poliţie sau centre de coordonare a intervenţiilor de urgenţă. Aceste infrastructuri sunt esenţiale pentru menţinerea securităţii naţionale şi a ordinii publice şi, în astfel de cazuri, interesul general al securităţii publice prevalează asupra drepturilor individuale de proprietate [11, p. 308; 25, p. 295].

Astfel, protecţia cetăţenilor, funcţionarea statului de drept şi justificarea intervenţiilor statului se întrepătrund pentru a asigura un echilibru între protejarea societăţii şi respectarea drepturilor fundamentale ale individului, esenţial într-o societate democratică. Exproprierea nu trebuie văzută doar ca o măsură de forţă, ci ca o acţiune justificată de necesitatea imperioasă de a asigura securitatea şi bunăstarea colectivă [9, p. 132].

Principiul proporţionalităţii joacă un rol crucial în acest context. Măsurile de expropriere trebuie să fie adecvate, necesare şi să nu depăşească ceea ce este strict necesar pentru atingerea scopului legitim de protecţie a securităţii publice. În plus, exproprierea trebuie să fie însoţită de despăgubiri juste şi prealabile, pentru a asigura că drepturile proprietarilor sunt respectate în măsura posibilului [25, p. 298].

Un exemplu care reflectă modul în care exproprierea este utilizată nu doar în contextul dezvoltării infrastructurii publice, ci şi ca

ures to prevent and combat risks that could affect the physical and moral integrity of citizens and communities [11, p. 307]. These measures may include law enforcement activities, the implementation of regulations, and the development of critical infrastructures to address emergency situations [24, p. 192].

From a legal perspective, public security can justify temporary restrictions on rights and freedoms, including expropriation, to protect the community from imminent dangers [24, p. 207]. While expropriation is an exceptional act, it may become necessary when it is essential to safeguard vital collective interests [12, p. 245]. For example, in response to a terrorist threat targeting critical infrastructure or an imminent natural disaster, the state may rapidly expropriate land or property to build protective barriers, shelters, or other essential facilities.

Another relevant example is expropriation for constructing or expanding security infrastructure, such as military bases, police stations, or emergency coordination centers. These infrastructures are crucial for maintaining national security and public order. In such cases, the general interest of public security outweighs individual property rights [11, p. 308; 25, p. 295].

The interplay between protecting citizens, upholding the rule of law, and justifying state interventions ensures a balance between societal protection and respecting individual rights, which is vital in a democratic society. Expropriation should not be seen merely as a forceful measure but as an action justified by the imperative need to ensure collective security and well-being [9, p. 132].

The principle of proportionality plays a crucial role in this context. Expropriation measures must be appropriate, necessary, and must not exceed what is strictly required to achieve the legitimate aim of protecting public security. Furthermore, expropriation must be accompanied by fair and prior compensation to ensure that property owners' rights are respected as much as possible [25, p. 298].

A clear example of expropriation as a tool for public security policy implementation

un instrument esenţial în implementarea politicilor de securitate publică, cu scopul de a proteja comunităţile şi de a preveni comportamentele care ameninţă ordinea şi siguranţa cetăţenilor, ar fi cazul din Italia, când în anul 2019, autorităţile din Napoli, au expropriat mai multe proprietăţi private pentru a permite instalarea unei reţele extinse de camere de supraveghere video în zonele cu rate ridicate de criminalitate. Scopul acestui proiect a fost acela de a consolida măsurile de securitate publică, prin monitorizarea şi prevenirea infracţiunilor, în special în cartierele cunoscute pentru activitatea grupurilor infracţionale. Această măsură a fost justificată prin nevoia de a proteja cetăţenii şi de a asigura ordinea publică, fiind parte dintr-un plan naţional de securitate urbană, promovat de Ministerul de Interne italian [10, p. 92].

Astfel, ordinea şi securitatea publică reprezintă fundamentul pe care se sprijină justificarea exproprierii în situaţii critice. Prin asigurarea unui cadru legal şi procedural adecvat, se poate menţine un echilibru între nevoile de securitate ale comunităţii şi drepturile fundamentale ale cetăţenilor, consolidând astfel încrederea în statul de drept şi în mecanismele sale de protecţie.

4. CONCLUZII

Exproprierea pentru apărarea naţională şi a asigurării ordinii şi securităţii publice este o măsură legitimă şi necesară în situaţii de criză, în care interesul general al societăţii prevalează asupra drepturilor individuale. Aceasta este susţinută de legislaţia internaţională şi naţională, care recunoaşte ordinea publică şi securitatea naţională ca fiind cauze de utilitate publică, justificate în contextul protecţiei statului şi a cetăţenilor săi.

Orice act de expropriere trebuie să fie în conformitate cu principiul proporţionalităţii, asigurând că intervenţiile statului sunt adecvate, necesare şi nu depăşesc ceea ce este strict necesar pentru atingerea scopului urmărit. În acest context, exproprierea trebuie să fie realizată în strictă conformitate cu legea şi să fie însoţită de garanţii juridice care să prevină abuzurile şi să protejeze drepturile fundamentale ale cetăţenilor.

Exproprierea joacă un rol crucial în protejarea şi dezvoltarea infrastructurilor critice, care sunt esenţiale pentru menţinerea ordinii şi securităţii publice. În contextul ameninţărilor

occurred in 2019 in Naples, Italy. Authorities expropriated several private properties to install an extensive network of surveillance cameras in high-crime areas. The project aimed to strengthen public security measures by monitoring and preventing crimes, particularly in neighborhoods known for criminal group activity. This measure was justified by the need to protect citizens and ensure public order, forming part of a national urban security plan promoted by the Italian Ministry of Interior [10, p. 92].

Public order and security are fundamental justifications for expropriation in critical situations. By ensuring an adequate legal and procedural framework, it is possible to maintain a balance between the community's security needs and the fundamental rights of citizens, thereby strengthening trust in the rule of law and its protective mechanisms.

4. CONCLUSIONS

Expropriation for national defense and ensuring public order and security is a legitimate and necessary measure during crises where the general interest of society outweighs individual rights. This measure is supported by international and national legislation, which recognizes public order and national security as public utility causes justified in the context of protecting the state and its citizens.

Any expropriation act must comply with the principle of proportionality, ensuring that state interventions are appropriate, necessary, and do not exceed what is strictly required to achieve the intended purpose. In this context, expropriation must be carried out in strict accordance with the law and accompanied by legal safeguards to prevent abuse and protect fundamental citizens' rights.

Expropriation plays a crucial role in protecting and developing critical infrastructures essential for maintaining public order and security. In the context of modern threats such as terrorism or natural disasters, expropriation becomes a vital instrument for ensuring control and security over these infrastructures, guaranteeing the continuity of essential servic-

moderne, precum terorismul sau dezastrele naturale, exproprierea devine un instrument esenţial pentru asigurarea controlului şi securităţii acestor infrastructuri, garantând continuitatea serviciilor esenţiale pentru societate.

Drept rezultat al cercetării subiectului prenotat, au fost identificate unele recomandări de îmbunătăţire a reglementării exproprierii în scop de apărare naţională şi asigurării ordinii şi securităţii publice, după cum urmează:

Propuneri pentru legislaţia din Republica Moldova:

1. Introducerea unei proceduri speciale de urgenţă pentru expropriere în contextul securităţii publice, ceea ce ar presupune că legislaţia ar trebui să prevadă o procedură accelerată de expropriere în situaţii de urgenţă naţională sau crize care ameninţă securitatea publică. Această procedură ar putea include termene scurtate pentru emiterea deciziilor de expropriere şi mecanisme rapide de compensare.

2. Stabilirea unor criterii clare pentru evaluarea utilităţii publice în contextul securităţii naţionale. Codul Civil al Republicii Moldova ar putea fi amendat pentru a include definiţii mai clare şi criterii specifice privind faptul ce constituie „utilitate publică" în contextul exproprierii pentru securitatea naţională şi ordinea publică. Aceste criterii ar trebui să fie aplicabile uniform, pentru a preveni abuzurile.

3. Includerea unor garanţii suplimentare pentru despăgubirea corectă şi transparentă a proprietarilor. Legislaţia moldovenească ar putea fi îmbunătăţită prin introducerea unor prevederi care să asigure o evaluare transparentă şi corectă a bunurilor expropriate, cu implicarea unor evaluatori independenţi şi oferirea de opţiuni pentru contestarea despăgubirilor înainte de finalizarea procesului de expropriere.

Propuneri pentru legislaţia din România:

1. Crearea unui fond special pentru despăgubirile aferente exproprierilor în situaţii de criză prin instituirea unui fond naţional destinat exclusiv despăgubirii rapide şi echitabile a proprietarilor afectaţi de exproprieri în contextul securităţii naţionale. Acest fond ar trebui să fie alimentat constant pentru a face faţă cerinţelor financiare neprevăzute în situaţii de urgenţă, în special în contextul conflictelor armate regionale.

2. Îmbunătăţirea transparenţei şi participării publice în procesul de expropriere prin

es for society.

Proposals for the Republic of Moldova:

1. Establishing an Emergency Procedure for Public Security Expropriation: Legislation should introduce an accelerated procedure for expropriation in national emergencies or crises threatening public security. This procedure could include shortened deadlines for issuing expropriation decisions and mechanisms for rapid compensation.

2. Defining Clear Criteria for Evaluating Public Utility: Amend the Civil Code of the Republic of Moldova to include clearer definitions and specific criteria for "public utility" in the context of expropriation for national security and public order. These criteria should be uniformly applicable to prevent abuse.

3. Introducing Additional Guarantees for Fair and Transparent Compensation: Moldovan legislation could be enhanced by provisions ensuring transparent and fair evaluation of expropriated properties, involving independent appraisers and offering options for contesting compensation before finalizing the expropriation process.

Proposals for Romania:

1. Creating a Special Compensation Fund for Crisis Expropriations: Establish a national fund dedicated exclusively to the rapid and equitable compensation of property owners affected by expropriations in the context of national security. This fund should be continuously replenished to address unforeseen financial demands during emergencies, particularly in the context of regional armed conflicts.

2. Improving Transparency and Public Participation in the Expropriation Process: Introduce legal provisions requiring mandatory public consultations, even for expropriations related to national security, except in extremely urgent situations. This approach could increase public trust and reduce litigation.

3. Continuous Monitoring and Evaluation of Expropriation Impacts: Develop a mechanism for post-expropriation monitoring and evaluation to assess the impact of these measures on affected communities and propose adjustments to procedures for the future. This

introducerea unor prevederi legale care să solicite consultări publice obligatorii, chiar și în cazurile de expropriere pentru securitatea națională, cu excepția situațiilor extrem de urgente. Acest lucru ar contribui la creșterea încrederii publice și la reducerea litigiilor.

3. Monitorizarea și evaluarea continuă a impactului exproprierilor prin elaborarea unui mecanism de monitorizare și evaluare post-expropriere, care să analizeze impactul acestor măsuri asupra comunităților afectate și să propună ajustări ale procedurilor pentru viitor. Aceasta ar putea include evaluări periodice ale proiectelor care au justificat exproprierea, pentru a asigura că ele își ating scopul declarat de utilitate publică.

could include periodic evaluations of projects that justified expropriation to ensure they achieve their declared public utility goals.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Constituția Republicii Moldova. Nr. 1 din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.11.2024, nr.466. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142462&lang=ro#, (vizitat: 19.08.2024).
2. Constituția României nr. 429/2003. https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1&par1=2#t2c2s0sba44 (vizitat: 19.08.2024).
3. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.03.2019, nr.66-75. (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143668&lang=ro#, accesat la data de 21.08.2024).
4. Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică a Republicii Moldova. Nr. 488 din 08.07.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.04.2000, nr. 42-44. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143273&lang=ro# (vizitat: 24.08.2024).
5. Legea României nr. 255 din 14 decembrie 2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/124540 (vizitat: 24.08.2024).
6. Legea României nr. 33 din 27 mai 1994 privind exproprierea pentru cauza de utilitate publică. https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/4066 (vizitat: 24.08.2024).
7. Antonio García, Expropriation and the Public Interest in International Investment Law and Human Rights, 1st Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2017.
8. Athanasios G. Platias, Energy Security and Geopolitics in Southeastern Europe: The Role of Pipelines, Palgrave Macmillan, 2019.
9. Cristina Tănăsescu, Exproprierea pentru cauză de utilitate publică, București: Editura „Universul Juridic", 2018.
10. Francesco Palidda, Sicurezza urbana e videosorveglianza in Italia: dinamiche recenti e sfide future, Ed. Franco Angeli, 2020.
11. Ioan Leș, Tratat de drept administrativ, București: Editura All Beck, 2008.
12. Ioan Muraru, Drept constituțional și instituții politice, București: Editura C.H. Beck, , 2016.
13. Ioan Popa, Exproprierea în România: legislație și jurisprudență, Ed. C.H. Beck, 2012.
14. Ion Dogaru, Teoria generală a dreptului, București: Editura All Beck, 2002.
15. Jean-Bernard Auby, The Principle of Proportionality in European Public Law, 1st Edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.
16. Jean-François Weber, La protection des

droits de l'homme en Europe: L'accès à la Cour européenne des droits de l'homme, Ed. L.G.D.J., 2017.
17. John B. Thornley, Infrastructure Development and the Public Interest: Case Studies in the UK, Routledge, 2020.
18. Johnstone Diana, Rammstein: Strategic Hub for U.S. Military Operations in Europe and Beyond, Global Research, 2015.
19. Laurent Bonelli, Sécurisation des territoires et politiques de surveillance en France, Presses Universitaires de France, 2021.
20. Léon Duguit, Public Law and the Concept of Utility, 2nd Edition, Routledge, London, 2016.
21. Maria Höhn, Over There: Living with the U.S. Military Empire from World War Two to the Present, Duke University Press, 2010.
22. Marin Voicu, Exproprierea pentru cauză de utilitate publică în România: jurisprudenţă şi practică, Ed. „Universul Juridic", 2020.
23. Olivier De Schutter, The European Convention on Human Rights and Property Rights, 1st Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.
24. Valer Dorneanu, Constituţia României comentată şi adnotată, Bucureşti: Editura All Beck, 2008.
25. Valeriu Stoica, Drept Civil. Drepturile Reale, Bucureşti: Editura „Universul Juridic", , 2013.
26. Vasile Şerban, Codul Civil. Comentarii şi Explicaţii, 4th Edition, Bucureşti: Editura „Hamangiu", 2020.

Despre autori:

Vitalie IONAŞCU,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
decan al Facultăţii drept, administraţie,
ordine şi securitate publică,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6976-615X

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferenţiar universitar,
şef al Catedrei Procedură penală, criminalistică
şi securitate informaţională,
Academia „Ştefan cel Mare" a MAI,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: navrucnd1@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8122-7711

About the authors:

Vitalie IONAŞCU,
PhD, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Law, Administration,
Public Order, and Security,
„Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: vitalie.ionascu9@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6976-615X

Constantin RUSNAC,
PhD, Associate Professor,
Head of the Department of Criminal Procedure,
Criminalistics and Information Security,
„Ştefan cel Mare" Academy of the MIA,
ROR: https://ror.org/036kvxa54,
e-mail: navrucnd1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8122-7711